

บทที่ 8

ลักษณะทางกายภาพและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน

จังหวัดราชบุรี

ที่ตั้งและอาณาเขต

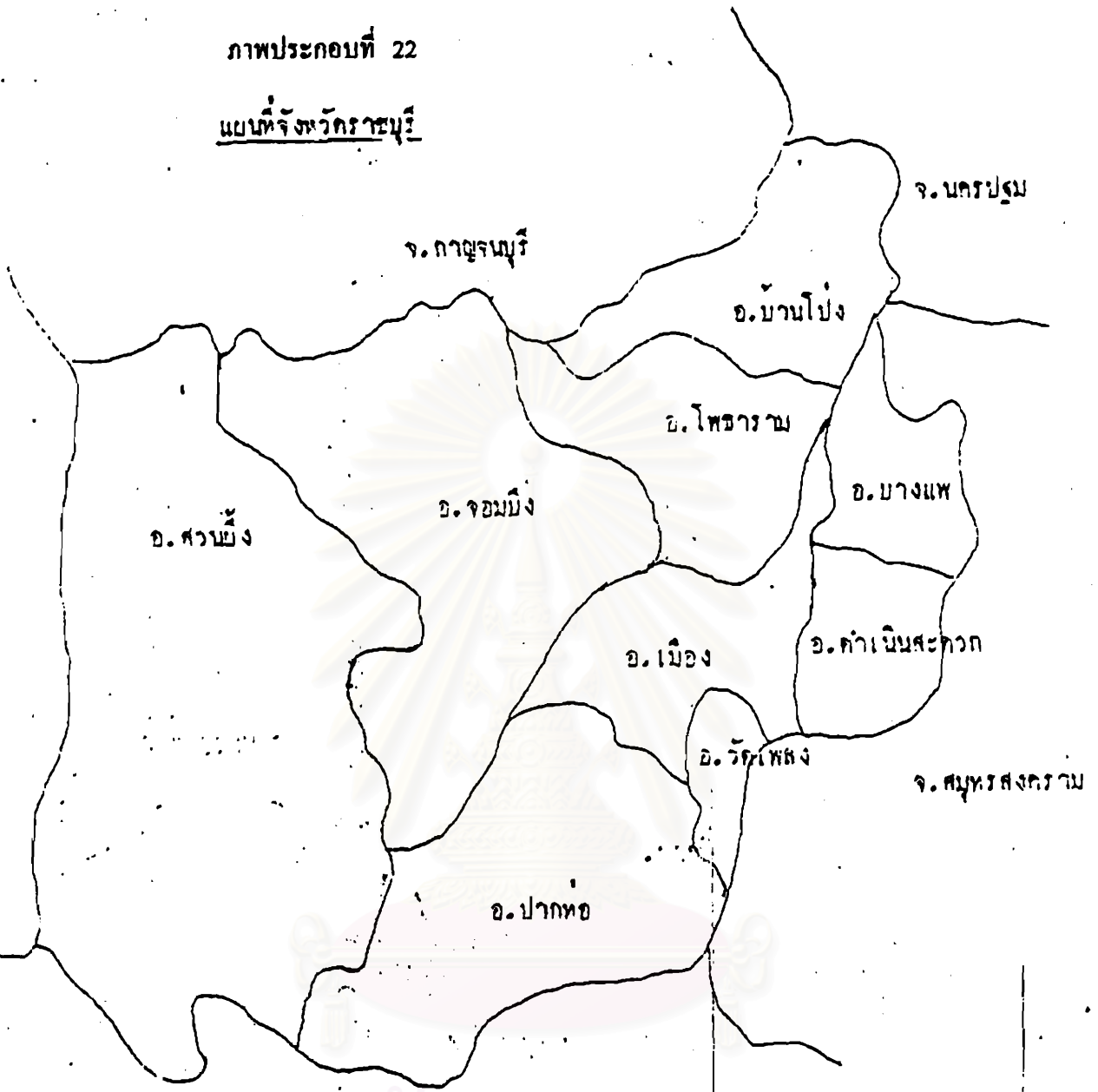
ราชบุรีเป็นจังหวัดภาคกลางของประเทศไทย ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 องศา 10 ลิปดาถึง 13 องศา 45 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 99 องศา 10 ลิปดา ถึง 100 องศา 5 ลิปดาตะวันออก มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 5,134.78 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,211,122.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.11 ของเนื้อที่ทั้งหมดของภาคตะวันออก มีประชากรประมาณ 729,232 คน อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ประมาณ 100 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอท่าม่วง อำเภอท่ามะกา และอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอเขาชัยวัน จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอสามพราน และอำเภอเมืองนครปฐม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบางคาญ อำเภอเมตตา จังหวัดทวาย ประเทศสหภาพพม่า

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่จังหวัดราชบุรี อาจจำแนกตามระดับความสูงของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันได้ 3 ตอน คือ ตอนชายแดนที่ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า มีเทือกเขาตะนาวศรีและภูเขาใหญ่น้อยสลับซับซ้อน ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่ปลูกพืชหรืออาชีพทางการเกษตรกรรม และทางตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ราบต่ำมีน้ำขึ้นลงตลอดทั้งปี เหมาะแก่การทำสวนผักและผลไม้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวหากจะพิจารณาสภาพพื้นที่โดยแยกเป็นอำเภอได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 22
แผนที่จังหวัดราชบุรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. อำเภอสวนผึ้งและอำเภोजอมบึง มีพื้นที่กว้างขวางมากกว่าอำเภออื่น ๆ ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่า มีความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีภูเขาและป่าไม้กระจายทั่วไป ความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 200 - 300 เมตร ยอดเขาสูงที่สุด คือ ยอดเขาบ่อกลิ้ง (เขาหวายน้อย) อยู่ในเทือกเขาตะนาวศรี สูงประมาณ 1,163 เมตร ในเขตนี้มีลำน้ำที่สำคัญคือ ลำภาชี ซึ่งไหลขึ้นไปทางเหนือ รวมกับแม่น้ำรวมกับแม่น้ำแม่กลองที่จังหวัดกาญจนบุรี

2. อำเภอปากท่อ อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด ความสูงจากระดับน้ำทะเล 1 - 20 เมตร พื้นที่แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ที่ดอนประกอบด้วยภูเขาและป่าไม้ และอีกลักษณะหนึ่งคือเป็นที่ราบสูงค่อนข้างแห้งแล้งกันดารน้ำ ทำการเพาะปลูกไม่ได้ผล พื้นที่ ไม่เหมาะแก่การทำนา ทำไร่

3. อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบต่ำ มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านเหมาะแก่การเกษตร เว้นบางส่วนซึ่งมีสภาพแห้งแล้งของอำเภอเมืองราชบุรี

4. อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอวัดเพลง อยู่ตอนปลายแม่น้ำแม่กลอง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำขึ้นลงตลอดปี เพราะอิทธิพลน้ำทะเลหนุนเข้ามาทางแม่น้ำแม่กลองความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 1 - 10 เมตร เหมาะอย่างยิ่งสำหรับผลผลิตทางการเกษตร

5. อำเภอบ้านแพะ อยู่ติดอำเภอโพธารามและอำเภอดำเนินสะดวก ส่วนหนึ่งเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา อีกส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ไม่เหมาะแก่การทำนา ขาดลำห้วยหรือคลองส่งน้ำ

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดราชบุรี ได้รับลมมรสุมซึ่งพัดจากมหาสมุทรอินเดียไม่เต็มที่ ในบริเวณที่ติดกับเทือกเขาตะนาวศรี ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง และบางส่วนของอำเภोजอมบึง จึงมีฝนตกน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้เพื่อทำการเกษตรกรรม โดยฝนส่วนใหญ่จะไปตกมากในแถบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง

ฤดูกาล มี 3 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน ฤดูร้อน และฤดูหนาว ถ้าพิจารณาโดยทั่วไปแล้วจะเห็นว่าจะเป็นลักษณะอากาศแบบฝนเมืองร้อน หรือแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน พืชพรรณธรรมชาติส่วนใหญ่จะเป็นทุ่งหญ้าป่าโปร่ง ป่าผลัดใบ โดยทั่วไป มีป่าไม้บางในเขตฝนชุกแถบเทือกเขาตะนาวศรี

อาชีพ

อาชีพของประชากรในจังหวัดราชบุรีนั้นสามารถแบ่งออกเป็นลักษณะที่สำคัญ ๆ 2 ประการคือ อาชีพอุตสาหกรรม และอาชีพภาคเกษตรกรรม

การอุตสาหกรรม มีความสำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่บางแห่งไม่เหมาะแก่การทำเกษตร ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาการว่างงานการส่งเสริมให้มีการขยายตัวในทางอุตสาหกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ปัจจุบันราชบุรีมีการอุตสาหกรรม

ที่มั่นคงอยู่แล้วมากมาย เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่ โรงงานกระดาษ โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตปูนขาว โรงงานผลิตนมผงและนมสด โรงงานผลิตโอ่ง ไท ฯลฯ

การเกษตรกรรม การทำนาในจังหวัดมีมากในอำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอปากท่อ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอบางแพ อำเภอจอมบึง การทำนามีทั้งการทำนาปีและนาปรัง การปลูกพืชไร่และการทำสวน การทำไร่ในราชบุรี เป็นอาชีพที่สำคัญรองลงมาจากการทำนาพืชไร่ที่ปลูกมากในขณะนี้ คือ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ส่วนใหญ่ปลูกในเขตจอมบึงสวนผึ้ง โพธาราม บ้านโป่ง ส่วนพืชไร่พวกฝ้าย ข้าวฟ่าง ถั่วลิสง มัน ฝรั่ง มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากมีราคาต่ำและศัตรูรบกวนมาก ส่วนผลไม้ไม้อผลและไม้ยืนต้น มีการปลูกกันมากในเขตอำเภอดำเนินสะดวก และวัดเพลง

การเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงมีทั้งสุกร โคเนื้อ โคนม ไก่ เป็ด โดยเฉพาะสุกรและโคนม มีเลี้ยงมากในอำเภอโพธาราม มีโรงงานผลิตภัณฑนมที่ทันสมัยตั้งอยู่ในตำบลหนองโพ อำเภอโพธาราม การเลี้ยงสัตว์ในราชบุรี ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงที่ทำกันอย่างเป็นลำเป็นต้นเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ และเลี้ยงกันอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

การคมนาคมและการขนส่ง

การคมนาคมและการขนส่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาการทางเศรษฐกิจหรือเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีระบบการขนส่งและการคมนาคมที่ดีมากจังหวัดหนึ่ง ทั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ

การคมนาคมของจังหวัดราชบุรีมี 2 ทาง คือ

1. ทางบก ประกอบด้วยรถไฟและทางรถยนต์

ทางรถไฟมีทางรถไฟสายใต้ผ่านอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมืองราชบุรี และอำเภอปากท่อ และมีทางแยกไปจังหวัดกาญจนบุรีที่อำเภอบ้านโป่ง ระยะทางสำหรับทางรถไฟจากสถานีกรุงเทพฯ ถึงราชบุรี 119 กิโลเมตร

ทางรถยนต์ มีเส้นทางสำหรับรถยนต์หลายสาย เช่น

ก. ทางหลวงแผ่นดิน

1. ทางหลวงแผ่นดินสายเพชรเกษม
2. ทางหลวงแผ่นดินสายที่ 18 แยกจากถนนเพชรเกษม ที่ตำบลหนองปลาหมอ บ้านโป่ง ไปจังหวัดกาญจนบุรี
3. ทางหลวงแผ่นดินสายปากท่อ-สมุทรสงคราม แยกที่ตำบลวังมะนาว
4. ทางสายบางแพ-ดำเนินสะดวก

ข. ทางหลวงจังหวัดและทางหลวงชนบท

การคมนาคมในจังหวัดมีถนนราดยางเชื่อมติดต่อกันจากจังหวัดถึงอำเภอต่างๆ สำหรับการติดต่อระหว่างอำเภอกับตำบล และตำบลกับตำบลส่วนใหญ่เป็นถนนซึ่งก่อสร้างด้วยการพัฒนาของจังหวัด เป็นผิวจราจรลูกรัง

2. ทางน้ำ โดยที่จังหวัดราชบุรีมีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านเข้าทางอำเภอบ้านโป่งไปจนถึงจังหวัดสมุทรสงครามแล้วเข้าสู่อ่าวไทย ประชาชนซึ่งอยู่อาศัยในบริเวณนี้สามารถใช้เรือเป็นพาหนะสัญจรไปมาค้าขาย และติดต่อระหว่างอำเภอกับจังหวัดได้โดย

สะดวก โดยเฉพาะในอำเภอดำเนินสะดวก เป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญกว่าทางบก ใช้เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม

การปกครองของจังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภูมิภาคตะวันตก แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอซึ่งอำเภอที่จัดตั้งเป็นอำเภอล่าสุด คือ อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งได้แยกออกจากอำเภอจอมบึง เป็นกิ่งอำเภอสวนผึ้ง เมื่อ พ.ศ. 2517 และได้ยกระดับเป็นอำเภอสวนผึ้งเมื่อ พ.ศ. 2526 ซึ่งแต่ละอำเภอจะมีเทศบาล หรือสุขาภิบาล และมีการปกครองเป็นรูปแบบของตำบล หมู่บ้านดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดราชบุรี

อำเภอ	เทศบาล	สุขาภิบาล	ตำบล	หมู่บ้าน
เมืองราชบุรี	1	3	22	182
บ้านโป่ง	1	3	15	165
โพธาราม	1	3	19	143
ดำเนินสะดวก	-	2	13	99
บางแพ	-	2	7	64
ปากท่อ	-	1	12	76
วัดเพลง	-	1	3	28
จอมบึง	-	1	6	65
สวนผึ้ง	-	2	7	60
รวม	3	13	104	885

จำนวนประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดราชบุรี มีประมาณ 729,262 คน โดยกระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ อำเภอเมืองราชบุรีจะมีประชากรอยู่มากที่สุด คือ 174,100 คน และอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอวัดเพลง มีประมาณ 11,567 คน

การตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานของประชากรในจังหวัดราชบุรี กระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ ซึ่งเมื่อแยกการพิจารณาการตั้งถิ่นฐานออกไป การตั้งถิ่นฐานในเขตเมือง มีจำนวน 82,644 คิดเป็น 11.33% และเขตชนบท มีจำนวน 636,610 คน เป็น 88.67%

อำเภอสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้งเดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภोजอมบึง เรียกว่า ตำบลสวนผึ้ง เป็นตำบลที่มีพื้นที่กว้างขวาง เดิมไปด้วยภูเขาและป่าไม้ การคมนาคมไม่สะดวก ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยง แบ่งออกเป็น 16 หมู่บ้าน การปกครองดูแลเป็นไปด้วยความลำบาก และไม่ทั่วถึง รัฐบาลได้พิจารณาจัดส่งหน่วย กรป. กลาง บก. ทหารสูงสุด ประกอบด้วยทหาร 3 เหล่าทัพ และข้าราชการพลเรือนซึ่งเป็นผู้แทนของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ร่วมกันดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ คมนาคม และการเมือง ตั้งแต่วันที่ 20 มิถุนายน 2511 - 2514 ซึ่งนับเป็นพื้นฐานของการที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงสภาพต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะรับความเจริญก้าวหน้า กระทรวงมหาดไทยจึงมีการประกาศแต่งตั้งเปลี่ยนแปลงเขตอำเภอในอำเภोजอมบึง โดยแบ่งพื้นที่ตำบลสวนผึ้งออกเป็นตำบลใหม่อีก 2 ตำบล คือ ตำบลป่าห้วย และตำบลบ้านบึง ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศแบ่งท้องที่อำเภोजอมบึง โดยตั้งถิ่นฐานอำเภอขึ้น 1 แห่ง ให้เรียกชื่อว่า “กิ่งอำเภอสวนผึ้ง” มีเขตการปกครอง 3 ตำบล คือ ตำบลสวนผึ้ง ตำบลป่าห้วย และตำบลบ้านบึง ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน 2517 และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น “อำเภอสวนผึ้ง” เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2526

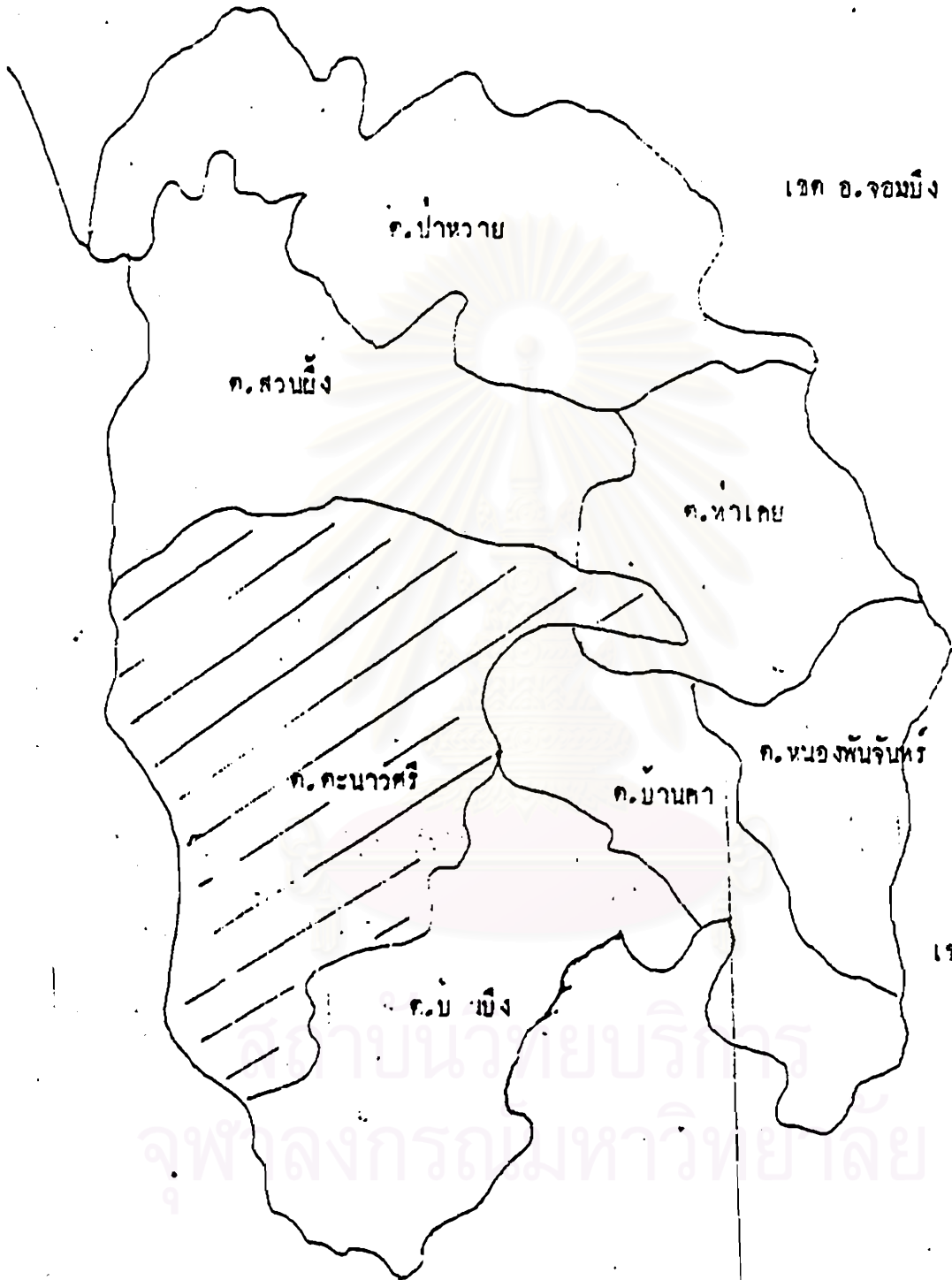
ที่ตั้งปัจจุบัน

ที่ว่าการอำเภอสวนผึ้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลสวนผึ้ง ริมฝั่งซ้ายของลำน้ำภาษี อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภोजอมบึง และจังหวัดราชบุรี มีอาณาเขตและพื้นที่ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับเขตตำบลกอนโด อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

ภาพประกอบที่ 23 แผนที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.

เขต อ. เมือง จ. กาญจนบุรี

เขต อ.โพธาราม จ. เพชรบุรี

ประเทศไทย
กระทรวงมหาดไทย
กรมการปกครอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางตาบู อำเภอเมตตา จังหวัดทวาย สาธารณรัฐ
 สังกมนิยมแห่งสหภาพพม่า
 มีพื้นที่ทั้งหมด 1,340,652 ไร่ (2,145 ตารางกิโลเมตร)

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง มีภูเขาและหุบเขา ด้านตะวันตกเป็นชายแดนติดต่อกับ
 สหภาพพม่า มีเทือกเขาตะนาวศรีและภูเขาใหญ่ซับซ้อน พื้นดินเป็นดินร่วนและร่วนปน
 ทราย เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ และบริเวณหุบเขาและริมลำห้วยพื้นดินชุ่มชื้น เหมาะแก่
 การทำสวนผลไม้และปลูกพืชผัก

ภูมิอากาศ ในฤดูฝนมีฝนตกชุก ในฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อนและมีพายุแรงใน
 ฤดูหนาวอากาศหนาวเย็น เนื่องจากอยู่ใกล้เทือกเขา เฉลี่ยอุณหภูมิประมาณ 13 - 36
 องศาเซลเซียส

ทรัพยากรธรรมชาติ

1. แร่ธาตุที่สำคัญได้แก่ วุลแฟรม ฟลูออไรท์ เฟสสปาร์ มีมากบริเวณเทือกเขา
 ตะนาวศรี
2. ป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นป่าโปร่ง ประกอบด้วย ไม้เต็ง รัง ไม้ยาง ไม้ตะเคียน
 มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 671,430 ไร่ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 305,820 ไร่ และที่
 ราชพัสดุ 400,000 ไร่
3. แหล่งน้ำที่สำคัญคือลำน้ำภาชี ไหลผ่านจากภูเขาตอนบนในเขตประเทศสหภาพ
 พม่า ผ่านอำเภอสวนผึ้งไปทางทิศใต้ จนถึงกิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดราชบุรี
 และไหลผ่านอำเภอสวนผึ้ง แยกไปทางทิศเหนือถึงอำเภอเมืองกาญจนบุรี แต่สภาพน้ำไม่
 สม่ำเสมอในฤดูฝนจึงมีน้ำมาก ฤดูแล้งจะขาดแคลนน้ำมาก นอกจากนี้ยังมีอ่างเก็บน้ำ
 ขนาดกลางหลายแห่ง เช่น อ่างเก็บน้ำโป่งกระทิง อ่างเก็บน้ำชัยภู้าห้วย อ่างเก็บน้ำ
 ห้วยมะหาด

การปกครอง

ราชการส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 7 ตำบล 50 หมู่บ้าน คือ

1. ตำบลสวนผึ้ง มี 17 หมู่บ้าน 1 สภาตำบล
2. ตำบลท่าเคย มี 12 หมู่บ้าน 1 สภาตำบล
3. ตำบลบ้านคา มี 8 หมู่บ้าน 1 สภาตำบล
4. ตำบลบ้านบึง มี 10 หมู่บ้าน 1 สภาตำบล
5. ตำบลป่าหวาย มี 8 หมู่บ้าน 1 สภาตำบล
6. ตำบลหนองพันจันทร์ มี 8 หมู่บ้าน 1 สภาตำบล
7. ตำบลตะนาวศรี มี 5 หมู่บ้าน 1 สภาตำบล

ประชากร

อำเภอสวนผึ้งมีประชากร 39,731 คน (8,845 ครัวเรือน) ซึ่งประกอบด้วยชาว กะเหรี่ยงอันเป็นชาวดั้งเดิมของอำเภอนี้ และชาวไทย ลาว จีน ที่อพยพเข้ามาตั้งหลัก แהל่งภายหลัง

การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

อำเภอสวนผึ้ง มีโรงเรียนประถม 38 โรง โรงเรียนมัธยม 2 โรง มีวัดพุทธ ศาสนา 12 วัด คริสตสถาน 1 แห่ง ส่วนวัฒนธรรมประเพณีก็มีวัฒนธรรมประเพณี ของชนแต่ละเผ่าแตกต่างกันไปตามสภาพเชื้อชาติ สำหรับประเพณีของชาวกะเหรี่ยง ก็ มีวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของชาวกะเหรี่ยง เช่น ประเพณีกินข้าวห่อ (ประมาณกลาง เดือน 9 ของทุกปี) ประเพณีสงกรานต์ (เดือนเมษายน) ส่วนวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นวิถี ชีวิตต่าง ๆ เช่น การตีผึ้ง การทอผ้า การดำข้าว การเล่นสะบ้า ฯลฯ

อาชีพและเศรษฐกิจ

การเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักมีทั้งไร่นาน ข้าวโพด อ้อย ฝ้าย สับปะรด ผักต่าง ๆ มี สวนผลไม้ เช่น มะม่วง ส้มโอ ขนุน มะขามหวาน มีพื้นที่ประมาณ 7 แสนไร่ การทำนามี เพียง 400 ไร่

ปศุสัตว์ มีทั้งวัวพื้นเมือง วัวพันธุ์เนื้อ ประมาณ 6,000 ตัว
 เหมืองแร่ มีเหมืองแร่ดีบุก 16 แห่ง (ลดลงจากเดิมมาก) ฟลูออไรต์ 1 แห่ง
 อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง 11 แห่ง

การคมนาคมและการขนส่ง

มีทางหลวงแผ่นดินสายจอมบึง-ผาปกค้างคาว ซึ่งต่อมาจาก ราชบุรี-จอมบึง ถึง
 สวนฝิ่งประมาณ 60 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง และจากสามแยกป่าห้วยมีถนนลาดยาง
 ถึงโป่งกระทิงระยะทาง 13 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมระหว่างอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน
 ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรังที่มีสภาพดีใช้ได้ทุกฤดูกาล

สถานที่ท่องเที่ยว

ธารน้ำร้อน อยู่ในบริเวณเหมืองแร่บ่อคิ่งของบริษัทราชบุรี เหมืองแร่และเกษตร
 กรรมจำกัดอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลสวนฝิ่ง ห่างจากตัวอำเภอ 15 กิโลเมตร ลักษณะเป็นธารน้ำ
 ร้อนเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไหลจากชอกหิน อุณหภูมิ 134 องศาฟาเรนไฮด์ น้ำมีรสจืดและ
 ใสสะอาดใช้ได้ ปัจจุบันบริษัทเอกชนได้ก่อสร้างรีสอร์ทสำหรับพักผ่อนและอาบน้ำ
 ร้อน นับเป็นธารน้ำร้อนที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ ที่สุด

น้ำตกห้วยสวนพลู อยู่ในเขตพันธุ์สัตว์ป่า หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านบึง ห่างจากที่ว่าการ
 อำเภอสวนฝิ่งไปทางใต้ ประมาณ 60 กิโลเมตร ลักษณะเป็นน้ำตกชั้นเดียว ตกจากหน้า
 ผาสูงชันในบริเวณหุบเขา แต่จะมีน้ำมากและสวนงามในฤดูฝน

เหมืองแร่ตะโกปิดทอง อยู่หมู่ที่ 3 ตำบลสวนฝิ่ง ห่างจากที่ว่าการอำเภอสวนฝิ่ง
 ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 33 กิโลเมตร เป็นเหมืองแร่ดีบุกขนาดใหญ่ ตั้ง
 อยู่บนสันเขาตะนาวศรี

ประวัติน้ำบ้านหนองตาตั้ง

หมู่บ้านหนองตาตั้ง เป็นหมู่บ้านซึ่งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เดิมที่ได้มีราษฎร
 จากหลาย ๆ พื้นที่ได้ขึ้นมาเป็นลูกจ้างทำเหมืองแร่ที่บ้านห้วยม่วง เมื่อการทำเหมืองแร่เลิก

กิจการ มีคนงานจำนวนหนึ่งไปเข้าครอบครองทำการเกษตร ต่อมาก็ครอบครัวชาว
กะเหรี่ยง บ้านพระกำ ย้ายเข้ามาสมทบและอยู่จนถึงปัจจุบัน

ความเป็นมาของคำว่า “หนองตาดั่ง” ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “เนาะราเคาะ”
เนื่องจากบริเวณท้ายบ้านมีหนองน้ำและเป็นป่าโปร่ง มีสัตว์ชุกชุม มีพรานชื่อดั่งมาล่าสัตว์
และเสียชีวิตที่หนองน้ำนี้ ชาวบ้านจึงเรียกว่า “หนองตาดั่ง”

ที่ตั้งและอาณาเขต

หมู่บ้านหนองตาดั่ง ตั้งอยู่ในตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
โดยมีอาณาเขตของหมู่บ้าน ดังนี้

ทิศเหนือ จดกับ บ้านห้วยม่วง
ทิศใต้ จดกับ บ้านพระกำ
ทิศตะวันออก จดกับ บ้านห้วยน้ำหนัก
ทิศตะวันตก จดกับ ชายแดนสาธารณรัฐสังคมนิยมพม่า

การคมนาคม

หมู่บ้านหนองตาดั่งอยู่ในอำเภอสวนผึ้ง การเดินทางเข้าหมู่บ้านจากอำเภอสวนผึ้ง
ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมง โดยใช้รถยนต์ใช้ความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ระยะ
ทาง 25 กิโลเมตร เป็นถนนราดยางจากอำเภอสวนผึ้งถึงบ้านห้วยม่วง ต่อจากนั้นเป็นทาง
ดินผสมลูกรัง กว้าง 4-5 เมตร อีก 8 กิโลเมตร ถึงบ้านหนองตาดั่ง รถยนต์สามารถสวน
กันได้ แต่บางครั้งสวนกันไม่ได้ การเดินทางไปซื้อของชาวบ้านนิยมไปซื้อจากร้านค้า
ภายในหมู่บ้าน ซึ่งขายของเล็ก ๆ น้อย ๆ นอกจากนั้นจะออกมาจ่ายตลาดที่บ้านห้วยม่วง
และอำเภอสวนผึ้งโดยรถจักรยาน รถจักรยานยนต์และเดิน ในอดีตจะอาศัยการเดินทาง
ด้วยเท้าเท่านั้น

ภาษาและการสื่อสาร

ชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่อ่านหนังสือพิมพ์ แต่จะฟังวิทยุและดูทีวี ซึ่งทีวีจะมีเฉพาะ
บางบ้านเท่านั้น รายการวิทยุที่สนใจ ส่วนใหญ่จะฟังเพลงและละคร มักไม่สนใจข่าว
สาร ส่วนรายการทีวีจะคล้ายกับรายการวิทยุ คือ รายการเพลง รายการละคร รายการข่าว
บ้าง เพราะทีวีไม่สามารถรับได้ทุกช่อง

ภาษาที่ใช้ในบ้านส่วนใหญ่ใช้ภาษากะเหรี่ยง คนที่อายุค่อนข้างมากจะใช้ภาษา
กะเหรี่ยง ส่วนคนที่อายุน้อยได้รับการศึกษาจะพูดภาษาไทย และพูดภาษากะเหรี่ยงกับผู้
สูงอายุที่อยู่ในบ้าน ในปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่จะหัดพูดได้ 2 ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษา
กะเหรี่ยง ส่วนเด็กที่จบมัธยมปลายแล้วและมาศึกษาต่อเช่น วิทยาลัย หรือสถาบัน
เทคโนโลยีต่าง ๆ จะพูดภาษาอังกฤษได้บ้าง

สภาพพื้นที่ของหมู่บ้าน

สภาพพื้นที่ของหมู่บ้านหนองตาดังเป็นที่ราบสลับภูเขาเตี้ย ๆ เวลาฤดูฝนน้ำจะไม่
ท่วมพื้นที่เพราะลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ค่อนข้างสูง แต่ทางคมนาคมจะขาดเป็นช่วง
ๆ และไม่ท่วมบ้านเรือน เพราะส่วนใหญ่บ้านจะปลูกโดยยกไถ่สูง มีบางบ้านเหมือน
กันที่จะปลูกติดพื้นแต่น้อยมาก ลักษณะดินในหมู่บ้านเป็นดินร่วน เหมาะแก่การเพาะ
ปลูกทั้งพืชไร่และพืชสวน

ลักษณะทางประชากร

หมู่บ้านหนองตาดัง เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง มีประชากรจำนวน 586 คน เป็นเพศ
ชาย 289 คน เพศหญิง 297 คน มีจำนวนบ้านเรือนทั้งสิ้น 114 ครอบครั

ตารางที่ 3 แสดงอายุและเพศของประชากร

อายุ	ชาย	หญิง
ต่ำกว่า 10 ปี	29	27
10 - 20 ปี	44	46
21 - 30 ปี	73	75
31 - 40 ปี	58	60
41 - 50 ปี	29	30
51 - 60 ปี	28	30
มากกว่า 60 ปี	28	27
รวม	289	297

ภาพประกอบที่ 24

สภาพบ้านเรือนโดยทั่วไป

ลักษณะของบ้านเรือน

บ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านหนองตาดั้ง ตัวบ้านมักไม่ค่อยแข็งแรง โครงบ้านสร้างขึ้นจากไม้ไผ่และแฝก เป็นกระท่อมใต้ถุนสูง มุงหลังคาด้วยหญ้าคา หรือแฝกพื้นบ้านปูด้วยฝาอกไม้ไผ่ ฝาบ้านเป็นไม้ไผ่สันทึ่ฝาอก ไข้ปิดกันทำเป็นห้องมีระเบียงค้ำหน้าบ้านมีไม้ไผ่ไม้ทำเป็นลูกกรงเป็นห้องรับแขก และอีกมุมหนึ่งไข้เป็นห้องครัว บริเวณบ้านไม่มีรั้วจะทำรั้วเฉพาะหน้าบ้าน ในปัจจุบันการตั้งบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของเศรษฐกิจบ้าง คือ ปกุกสร้างบ้านเป็นห้องแถว หรืออาคารบ้าง แต่มีประมาณ 2% เท่านั้น เครื่องใช้ภายในบ้านส่วนใหญ่จะมีวิทย์เกือบทุกครัวเรือน ที่วิทย์มีบางบ้านประมาณ 10% เตารีดมี 5% ซึ่งจะเป็นเตารีดถ่าน เพราะกระแสไฟฟ้าที่ไข้ภายในหมู่บ้านเป็นไฟปั่นและโซลาเซลล์ ส่วนเตาที่ไข้สำหรับหุงต้มเป็นเตาถ่านและพื้น เป็นต้น

ระบบครอบครัวและเครือญาติ

ภายในหมู่บ้านหนองตาดั้งจะประกอบด้วยครัวเรือนหลายครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว บ้านที่เป็นญาติกันมักจะปกุกบ้านอยู่ใกล้ๆ กัน ในแต่ละครอบครัวจะมีพื้นที่สำหรับทำการเกษตรของตนเอง ซึ่งบางบ้านจะมีพื้นที่ทำการเกษตรในบริเวณบ้านของตน แต่ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ที่ต้องเดินทางไปทำนอกบ้าน มีการช่วยเหลือกันในด้านแรงงาน เช่น ลงแขกเกี่ยวข้าว ทำไร่ ประชากรในหมู่บ้านที่แต่งงานแล้วส่วนมากจะมาอยู่บ้านฝ่ายหญิง มีบ้างเหมือนกันที่อาศัยอยู่บ้านฝ่ายชายแต่ไม่ค่อยปรากฏ และบางส่วนแยกไปสร้างครอบครัวใหม่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวยังมีอยู่มาก กล่าวคือ มารดาจะอยู่ดูแลบุตรเมื่อยังเล็กอยู่ และดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ภายในบ้าน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 5-7 คน และมีบุตรประมาณ 3-5 คน โดยเฉพาะ นอกจากนี้ในเรื่องของกาจจดทะเบียนสมรสในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านมักจะไม่จดทะเบียนสมรส จนในปัจจุบันถึงจะจดทะเบียนสมรสกันส่วนการหย่าร้างมีน้อยมาก การยกมรดกให้ลูกหลาน ลูกคนไหนอยู่กับพ่อแม่แม่นานที่สุดจะได้รับมรดกไป

ระบบเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเป็นระบบเศรษฐกิจแบบสังคมชนบท ประชากรมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี ประมาณ 10,000 - 20,000 บาท การประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาข้าวไร่ ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ นอกจากเวลาของอาชีพหลักแล้ว จะทำงานรับจ้างเป็นอาชีพรอง

เรื่องของที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ประชากรมีสิทธิในการทำกินได้ชั่วคราวชั่วคราว แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ พื้นที่ทำกินของชาวบ้านนี้เป็นโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเอง ขนาดของพื้นที่บริเวณบ้านแต่ละครัวเรือนจะมีไม่เท่ากัน ส่วนพื้นที่ในการทำการเกษตรจะแยกจากที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ ชาวบ้านที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะมีเพียงรถจักรยานยนต์เท่านั้น ยังไม่มีบ้านใดมีรถยนต์

ระบบการเมืองการปกครอง

หมู่บ้านหนองตาดตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอสวนผึ้ง ผู้มีอำนาจมากที่สุด ในหมู่บ้านได้แก่ หัวหน้าหมู่บ้านตำแหน่งนี้ได้มาโดยการเลือกตั้งลงคะแนนเสียงโดยลูกบ้านหัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้พิจารณาตัดสินกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การทำผิดกฎหมายของหมู่บ้านในเรื่องการใช้น้ำ ไข้ไฟ เรียกว่า การทำผิดกฎหมายสาธารณะ ส่วนการทำผิดกฎหมายบ้านเมืองก็จะให้เป็นหน้าที่ของทางบ้านเมืองที่จะจัดการนำไปลงโทษ

การย้ายไปอยู่หมู่บ้านอื่น ต้องได้รับการยินยอมจากหัวหน้าหมู่บ้าน และแจ้งให้ทางหมู่บ้านอื่นทราบด้วย แต่ส่วนใหญ่แล้วการโยกย้ายที่อยู่อาศัยบ่อย ๆ ไม่ใช่ลักษณะของสังคมกะเหรี่ยง

การศึกษา

ระดับการศึกษาของประชากรในหมู่บ้าน พบว่าเด็กส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษา แต่บางส่วนไม่ได้เรียน เพราะพ่อแม่ไม่ได้เรียน โดยมีสาเหตุมาจากโรงเรียนอยู่ห่างไกลหรือไม่มีเงินเรียน การศึกษาของชาวบ้าน ปรากฏว่าผู้ที่มีอายุมากจะมีการศึกษาดำกว่าผู้ที่มีอายุน้อย แต่อ่านออกเขียนได้น้อยกว่าด้วย เนื่องจากไม่ได้เรียนหนังสือ

ส่วนในเรื่องความต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาถึงระดับใดนั้น พบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการให้บุตรหลานได้มีโอกาสเรียนสูงที่สุด โดยมีเหตุผลว่าที่ความต้องการให้บุตรหลานมีความรู้เพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้าน และได้ทำงานสบายไม่ต้องใช้แรงงาน แต่มีบางส่วนมีความเห็นว่าเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็เพียงพอแล้ว เพราะถ้าเรียนสูงแล้วอาจจะไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้ ทั้งยังเป็นการเสียเวลาอีกด้วย แต่ถ้าจะเรียนต่อก็ควรเป็นสายวิชาชีพมากกว่าการเรียนในสายสามัญ

ศาสนาและความเชื่อ

การนับถือศาสนา ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านหนองตาดังคั้งนี้ จะนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ เพราะมีผู้เข้ามาเผยแพร่และให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาและสาธารณสุข จะมีการไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางศาสนา ส่วนความเชื่อถือมีบางกลุ่มยังมีความเชื่อเรื่องผีอยู่ คือ ผีบรรพบุรุษ จะมีการทำพิธีเช่นไหว้

นอกจากนี้ชาวกะเหรี่ยงยังเชื่อถือเครื่องรางของขลัง นิยมนำติดตัวเสมอ ได้แก่ ตะกรุด ผ้ายันต์ สายตะกรุด เขี้ยวสัตว์ต่าง ๆ เพื่อความเป็นมงคลให้แก่ตัวเองและครอบครัว

การแพทย์และสาธารณสุข

เด็กแรกเกิดในหมู่บ้านยังมีน้ำหนักไม่ได้มาตรฐาน เด็กที่ขาดสารอาหารมีบ้างแต่น้อยลง เพราะมีโครงการอาหารกลางวันและโภชนาการเข้ามาให้คำแนะนำ การบริโภคอาหารประจำวันละ 1 มื้อ ส่วนหญิงมีครรภ์จะได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือผดุงครรภ์ มีการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด จำนวนบุตรส่วนใหญ่มีประมาณ 2-5 คน

ด้านสุขภาพอนามัย โรคที่เจ็บป่วยมากที่สุดในรอบปี จะป่วยด้วยโรคมาลาเรีย รองลงมาเป็นโรคทางเดินอาหาร เมื่อเกิดเจ็บป่วยจะมารับการรักษาที่สถานอนามัยอยู่ที่บ้านห้วยม่วง ห่างจากบ้านหนองตาดังคั้งประมาณ 6 กิโลเมตร ถ้ามีอาการหนักจะเข้ารับรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอสวนผึ้ง ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 42 กิโลเมตร นอก

จากนี้ก็มีการรักษาด้วยยาสมุนไพร รวมทั้งซื้อยามารับประทานเอง แต่มีจำนวนน้อยเมื่อปี 2539 ได้ส่งนายสมบัติ วรทธิกรกุล เข้าอบรมหมอบูบ้านเพื่อทำการรักษาพยาบาลขั้นต้นให้กับชาวบ้านที่เจ็บไข้ได้ป่วย

ส่วนเรื่องน้ำดื่มน้ำใช้ ส่วนใหญ่คือน้ำฝนและแหล่งน้ำจากธรรมชาติ สำหรับน้ำใช้ในครัวเรือน ใช้น้ำจากบ่อและประปาหมู่บ้าน แต่มีปัญหาในเรื่องของภาชนะกักเก็บน้ำไม่เพียงพอสำหรับเก็บน้ำดื่มได้ตลอดปี

นันทนาการ

หลังจากเสร็จภาระกิจการงานแล้ว ชาวบ้านมักจะพักผ่อนโดยการฟังวิทยุ หรือดูทีวี การเล่นเกมมักจะเล่นในงานเทศกาล ปลุกต้นไม้ดูแลสวนครัวในบริเวณบ้าน นอกจากนี้ก็เป็นงานช่างต่าง ๆ เช่น จักสาน ทอผ้าพื้นเมือง ตัดเย็บเสื้อผ้า และกีฬาที่นิยมเล่นกันในหมู่บ้าน คือ เซปรัตตะกร้อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย